

Rád bych ztratil slovo za přírodu, za svrchovanou svobodu a divočinu, jež se liší od svobody a kultury toliko občanské – a nahlédl člověka jako obyvatele, jako součást a odnož přírody, nikoli jako člena společnosti. Chci učinit smělé prohlášení, pokud možno takové, které vyburcuje, vždyť zastánců civilizace je dost: ministři a školská komise a jeden každý z vás, koho se to týká.

V životě jsem se setkal pouze s jedním či dvěma lidmi, kteří rozuměli umění chůze, to jest uměli chodit na procházky – byli obdařeni géniem, abych tak řekl, poutnickým. V angličtině pro to máme krásné slovo, *saunterer*, mající původ u „pobudů toulajících se za středověku krajem a žádajících o almužnu s tím, že přec putují do *Sainte Terre*“, tedy do Svaté země. Proto za nimi malé děti volaly: „Tamhle jde Sainte Terror“, *saunterer*, svatozemec. Ti, jejichž kroky do žádné Svaté země nevedou, ačkoli se tím ohánějí, jsou opravdu jen pobu-

dové a zahaleči; ovšem ti, kteří tam jdou, jsou poutníky v tom dobrém slova smyslu, v takovém, jaký já mám na mysli. Někdy se ovšem význam toho slova odvozuje od *sans terre*, tedy „bez země“ či „bez domova“, a to pak znamená „nemající nikde domov, přesto všude domovem“. Neboť to je tajemství úspěšného putování. Kdo pořád jen v domě sedí, může být největší pobuda ze všech. Tulák v dobrém slova smyslu není o nic větším pobudou než řeka klikaticí se údolím, jež si celou dobu pilně hledá nejkratší cestu do moře. Sám za sebe dávám přednost prvnímu výkladu, a je i více pravděpodobný. Každá procházka je totiž jakousi křížovou výpravou, k níž vyzývá Petr Poustevník skrytý v nás, abychom vyrazili a vyrvali Svatou zemi z rukou bezvěrců!

Pravda je, že jsme velice zbabělí křížáci, a dokonce i chodci, dnes už nepodnikáme žádná smělá a nekonečná tažení. Naše výpravy jsou pouhé vycházky do okolí, jež se

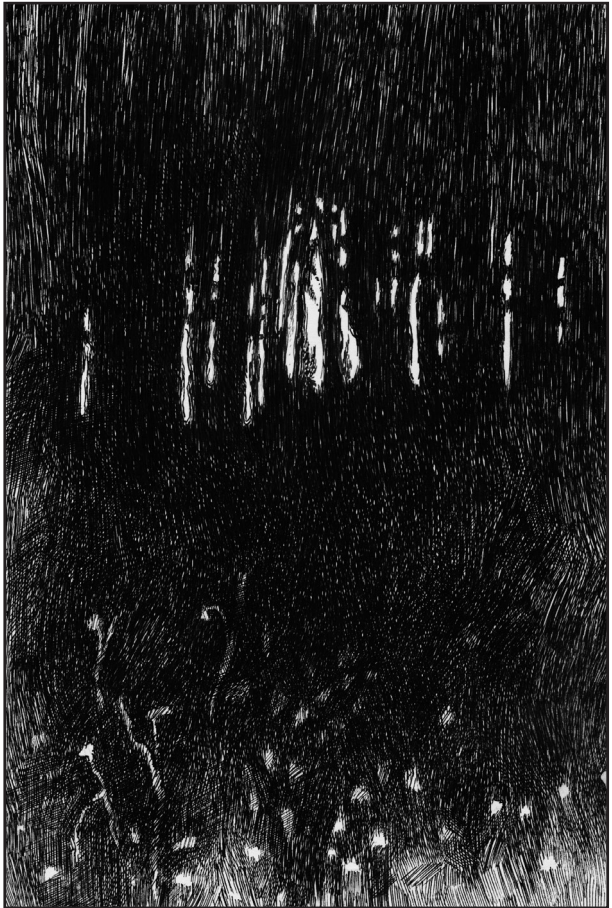
s večerem stáčejí zpět k rodinnému krbu, odkud vyšly. Polovinu cesty se pouze vracíme ve vlastních stopách. Měli bychom jít vpřed nejkratší cestou, kam nás zanese náhoda a touha po nehynoucím dobrodružství, nepomýšlet na návrat a být připraveni poslat zpět do osiřelého království jen svá nabalzamovaná srdce jako relikvie. Jste-li ochotni opustit otce a matku, bratra a sestru, manželku a děti, a nikdy už je nevidět – pokud jste zaplatili všechny dluhy, sepsali závěť a urovnali své záležitosti, a jste-li svobodný člověk – pak jste připraveni jít na procházku.

Mám-li hovořit z vlastní zkušenosti, občas si já a můj společník – neboť někdy mívám k sobě společníka – se zalíbením představujeme, že jsme rytíři nového, či spíše starého řádu. Nikoli maltézskeho či německého, ale řádu chodců, čili řádu, domnívám se, ještě staršího a ještě úctyhodnějšího. Rytířskost a hrdinský duch, jež kdysi bývaly výsadou

rytíře, dnes jako by sesedly z koní a přesídlily do srdce chodce – žádného rytíře, nýbrž chodce, tuláka. On je jakýmsi čtvrtým stavem, stojícím mimo církev a mimo stát i lid.

Shledali jsme, že toto ušlechtilé umění zde téměř nikdo neprovozuje. Mám-li však říci pravdu, většina mých spoluobčanů by se na procházku vydala čas od času ráda, jako to dělám já, jenže nemohou, nebo to alespoň tvrdí. Skrz naskrz potřebný klid, svobodu a nezávislost, jež jsou v tomto oboru hlavním přínosem, nelze koupit za žádné peníze. Jsou dány pouze od Boha. K tomu stát se chodcem je zapotřebí dobrozdání přímo shůry.

Musíte se do rodiny Chodců narodit. *Ambulator nascitur, non fit*. Chodcem se člověk nestává, ale rodí. Je pravda, že někteří mí sousedé si vybavují, kterak šli před deseti lety na procházku, při níž je potkalo to štěstí, že se asi na půl hodiny v lese zcela zapomněli. Já však dobře vím, že od té doby chodí pouze

po veřejných cestách, byť by sebevíc předstírali, že patří k té vybrané vrstvě. Nepochybně je na okamžik uchvátila připomínka předešlého stavu bytí, kdy i oni byli obyvateli lesa a psanci.

Když v zeleň hvozdu vešel
jedno jitro radostné,
tiché tóny slyšel,
ptáků zpěvy veselé.

Je to dávno, pravil Robin,
co jsem tu byl naposledy.
Mít luk, tak střelím,
kde stojí jelen šedohnědý.¹

---

¹ *Ballads of Robin Hood and other Outlaws – Popular Ballads of the Olden Times, Fourth Series* (Balady o Robinu Hoodovi a dalších psancích – starodávné lidové balady, IV. díl.) Česky nevyšlo.